

Bodzentyn - poznaj historię mojego miasta

Bodzentyn, dziś to małe miasteczko, ośrodek o charakterze usługowym i krajoznawczym, siedziba gminy miejsko – wiejskiej. Niegdyś miasto biskupów krakowskich, siedziba zarządu klucza dóbr biskupstwa krakowskiego. Wszystko zaczęło się w 1355 roku, kiedy to biskup krakowski Bodzanta Jankowski, herbu Poraj założył na surowym korzeniu gród nad rzeką Psarką, któremu to nadał nazwę Bodzentyn „Bodzanta Episcopi Cracoviensis situ meliori investigato, illud ad locum paulumaltiore transtulit, in quo et civitatis ampliores habet agros, in radica cruda extirpatos, qui etami in hanc diem extirpatur, et ex suumominie illam Bodzantyn, quo et in hanc diem retinet intulavit”.

Biskup Bodzanta także w tym roku – 1355 założył parafię rzymskokatolicką, wybudował kościół parafialny, a także drewniany dwór na wzgórzu zamkowym, nad brzegiem rzeki Psarki. Za sprawą biskupa Bodzanty wytyczono rynek i promieniście odchodzące od niego ulice.

Biskupi krakowscy, począwszy od założyciela – Bodzanty Jankowskiego otaczali miasto swoją opieką. Następcą biskupa Bodzanty, **biskup Florian z Mokrska**, herbu Jelita, między **1368 a 1378** rokiem wznosił w północno – zachodniej części Bodzentyna, nad pięknym tarasem rzeki Psarki murowany zamek. Całość została otoczona fosą. Otoczył także miasto murami i basztami. Długość murów wynosiła 750 metrów, a ich wysokość sięgała 3 metrów. W **1380** roku, biskup krakowski Jan Radlica, herbu Korab, ufundował kościół pod wezwaniem Św. Krzyża, który uległ zniszczeniu w czasie pożaru grodu z 1390 roku. W **1410** roku, 19 czerwca z Łysej Góry przybył do Bodzentyna król **Władysław Jagiełło** i tutaj, w zamku biskupów krakowskich, przez dwa dni przyjmował posłów od książąt pomorskich. W **1412** roku, biskup krakowski **Piotr Wysz** herbu Leszczyc rozszerzył posiadłości Bodzentyna o kilkanaście łanów. Biskup Wysz nadał także miastu prawo wyrębu drzewa i wypasu bydła, wyłączność na handel solą i mięsem, a także monopol na wyrób trunków w promieniu jednej mili. Biskup ustanowił także w mieście targ oraz dwa jarmarki. Bodzentyn stał się także miejscem apelacji dla mieszkańców wszystkich okolicznych dóbr biskupich od Kielc po Iłżę.

W roku **1413** wybuchł wielki pożar w Bodzentynie, który strawił większą część miasta wraz z dokumentami i przywilejami. Natychmiast biskup krakowski **Wojciech Jastrzębiec** wyjednał u króla Władysława Jagiełły nowy przywilej potwierdzający dla Bodzentyna prawa miejskie magdeburskie oraz ustanawiający w mieście dwa jarmarki i cotygodniowe targi. Wszystko to po to by Bodzentyn mógł się odbudować.

W latach **1440 – 1452** z fundacji biskupa krakowskiego kardynała **Zbigniewa Oleśnickiego**, herbu Dębno trwała budowa kościoła parafialnego, któremu to nadał wezwanie Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. Później zostało nadane drugie wezwanie Świętego Stanisława biskupa i męczennika. Kościół ten został konsekrowany przez samego kardynała Zbigniewa Oleśnickiego w 1452 roku, o czym świadczy napis umieszczony na tablicy erekcyjnej kościoła bodzentyńskiego:

„AD MAJOREM DEI GENITRIAS VIRGINIS MARIAE GLORIAM ZBIGNEUS DE OLESNICA CARDINALIS HAC TEMPLUM CONSECRAVIT MCCCCLII” (Na chwałę Bogurodzicy Dziewicy Maryi i Najwyższego Boga świątynię tą w 1452 roku konsekrował kardynał Zbigniew z Oleśnicy).

Kościół parafialny fundacji Zbigniewa Oleśnickiego jest kościołem gotyckim, w stylu bazylikowym z późnorenesansowymi sklepieniami. Składa się on z trzech naw: jednej nawy głównej i dwóch naw bocznych, które są otwarte czterema parami wielkich arkad ostrołukowych między czworobocznymi filarami systemu krakowskiego. Nawy, jak i prezbiterium są murowane z cegły, tynkowane. Korpus kościoła jest również murowany z cegły w stylu gotyckim na rzucie łacińskiego krzyża. W bodzentyńskim kościele znajduje się wiele zabytków sztuki sakralnej.

W **1475** roku, biskup krakowski **Jan Rzeszowski**, herbu Półkozic ufundował kościół pod wezwaniem Świętego Ducha, Był to kościół szpitalny. W swych początkach był budowlą drewnianą. W pierwszej połowie XVII wieku został przebudowany na kościół murowany, z kamienia i cegły.

Na początku XVI wieku znów ogień strawił Bodzentyn. W 1507 roku król Zygmunt I Stary potwierdził dawne przywileje bodzentyńskie. Biskup krakowski **Jan Konarski** herbu Abdank przystąpił do odbudowy miasta. Przebudował zamek, dał początek pięknym grodom okalającym zamek i wzgórze zamkowe oraz ozdobił kościół – ufundował w 1508 roku tryptyk Zaśnięcia i Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, uczyniony ręką rzeźbiarza Marcina Czarnego. Za czasów biskupa Jana Konarskiego miasto otrzymało drugi rynek.

Wiek XV i XVI to okres największego rozkwitu miasta. Szlak tranzytowy wiodący przez Bodzentyn wytyczały Brama Opatowska, ulica Opatowska, rynek miejski, ulica Senatorska i Brama Krakowska. Miasto w swym kształcie przypominało _____

podkowę, otoczoną z trzech stron rzeką.

W stronie zachodniej znajdował się zamek, który wraz z murami miejskimi stanowił całość. W drugiej połowie bodzentyński gród otrzymał wodociąg, wybudowany przy znacznym zaangażowaniu burmistrza Jana Kołka. Powstała także łaźnia, która w **1587** roku została przekazana miastu przez biskupa **Piotr Myszkowskiego** herbu Jastrzębiec.

Przywileje królewskie z 1468 i 1698 roku zwiększyły liczbę jarmarków do sześciu.

W 1533 i 1575 roku Bodzentyń otrzymał przywileje zwalniające z opłat wjazdowych i przejazdowych. Został także zwolniony, m.in. od cła solnego w Wiślicy. W latach 1430 – 1637 w Bodzentyń powstało wiele cechów rzemieślniczych, szewców, kowali, krawców, sukienników, rzeźników i prasowników (kupców zajmującymi się sprzedażą soli i mięsa).

W Bodzentyń mieszkał i zmarł w 1577 roku biskup krakowski **Franciszek Krasieński**, herbu Ślepowron, znany przyrodnik, sekretarz króla Zygmunta Augusta. Jako jedyny biskup podpisał akt konfederacji warszawskiej – akt o wolności sumienia z 1573 roku, legalizujący swobodę wyznania w Polsce. Zgodnie z jego ostatnią wolą został pochowany w kościele parafialnym w Bodzentyń (jego nagrobek wykonany przez włoskiego rzeźbiarza Hieronima Canavesi znajduje się po prawej stronie ołtarza głównego). W pałacu biskupów krakowskich także swojego żywota dokonał w dniu 17 marca 1642 roku biskup krakowski, kanclerz wielki koronny **Jakub Zadzik**, herbu Korab. Biskup Zadzik w 1640 roku wydał przywilej, który gwarantował w przyszłości mieszkańcom miasta pełne stypendium w celu kształcenia się w Akademii Krakowskiej

W **1670** roku w Bodzentyń został wzniesiony okazały ratusz z wysoką wieżą i zegarem, którego fundatorem był biskup krakowski **Andrzej Trzebicki**, herbu Łabędź. Ratusz został rozebrany w 1832 roku.

Od **1640** roku Bodzentyń wysyłał jednego kandydata na studia bakalarskie do Akademii Krakowskiej. Po zdobyciu wykształcenia był zatrudniany w miejscowej szkole. Od **1692** roku miasto posiadało fundację **Jan Łuczkiewicz**, kanonika katedry krakowskiej, który pochodził z Bodzentyń. Fundacja wspierała nauczycieli, uczniów, niezamożne panny bodzentyńskie oraz rzemieślników.

Podczas potopu szwedzkiego miasto nie doniosło większych szkód, jednakże w wyniku klęsk żywiołowych znacznie zmniejszyła się liczba ludności. W latach 1662 – 1663 w Bodzentyń znajdowało się 134 domy i było około 850 mieszkańców, natomiast już w 1674 liczył tylko 540 mieszkańców.

W XVI i XVII wieku Bodzentyń stał się znany z sądów biskupich nad innowiercami.

W XVIII wieku Bodzentyń stał się lokalnym ośrodkiem przemysłowym. Działały tutaj: fabryka luster, fabryki sukienne i rzeźbiarskie, cegielnie. Biskup krakowski **Felicjan Szaniawski** herbu Junosza wzbogacił miasto rozpoczynając w 1720 roku w jego okolicach rozbudowę pieców hutniczych i kuźnic żelaza.

Ostatnim właścicielem Bodzentyń był biskup krakowski **Kajetan Sołtyk** herbu Sołtyk, który do 1763 roku mieszkał stale w Bodzentyń, goszcząc tu często znanych ludzi polityki. Wyjeżdżając do Krakowa, żegnany przez bodzentyńskich mieszczan i armatniami salwami przez załogę zamku, zapewne nie przypuszczał, że już tu nie wróci, ani nikt z jego następców. Bodzentyń bez swoich opiekunów zaczął podupadać.

W **1789** roku, uchwałą Sejmu Wielkiego o likwidacji dóbr biskupów krakowskich przeszedł na własność rządu.

Po trzecim rozbiórce Polski miasto znalazło się w zaborze austriackim. W 1809 roku rząd Księstwa Warszawskiego przejął ziemie austriackie. Klucz bodzentyński z miastem znalazł się w powiecie szydłowieckim, w departamencie radomskim. Folwark z osadami włościan włączono do dóbr rządowych Dyrekcji Generalnej Dóbr i Lasów Narodowych jako Ekonomię Bodzentyń.

Po utworzeniu Królestwa Polskiego w 1815 roku ekonomia weszła do uposażenia Głównej Dyrekcji Górniczej. Miasto i dobra znalazły się wówczas w obwodzie opoczyńskim, podporządkowanym Komisji Województwa Sandomierskiego w Radomiu.

W przechowywanym w Archiwum Państwowym w Kielcach „Opisaniu Historyczno-Statystycznym Miasta Narodowego Bodzentyń” z 1820 roku, w Bodzentyń mieszkało 1100 obywateli, tym 47 Żydów, a z 210 istniejących wówczas domów tylko 5 było murowanych.

W owym czasie starano się poprawić sytuację gospodarczą i ekonomiczną Bodzentyń. Z inicjatywy burmistrza Józefa Milcera rozpoczęto regulację gruntów, starano się organizować warsztaty pracy, planowano otworzyć fabrykę porcelany. Niestety próby te nie doszły do skutku, a burmistrz Milcer fundusze miejskie przekazał na wsparcie walczącego wojska w powstaniu listopadowym.

W **1833** roku, dnia 16 lutego w Bodzentyń urodził się **Józef Szermentowski**, polski malarz, pejzażyści. W latach 1853 – 1857 studiował w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie. W okresie warszawskim malował widoki okolic nadwiślańskich i świętokrzyskich, np. *Widok Rynku w Szydłowcu* (1854), *Widok Sandomierza* (1855) W latach następnych doszły motywy górskie, parkowe, leśne oraz sceny z życia wsi i małych miast: *Las dębowy* (1861), *Odpoczynek oracza* (1861), *Pogrzeb*

chłopski (1862), *Stary żołnierz i dziecko w parku* (1869). Jako pierwszy polski pejzażysta studiował naturę z uwzględnieniem czynników światła i cienia: *Kościół wiejski* (1874), *Droga do wsi* (1872) czy *W parku* (1876). Był także wrażliwy na krzywdę ludzką, malując takie obrazy jak: *Sieroty*, *Biednemu wiatr w oczy wieje* czy *Poddaństwo* (1873). W 1860 roku wyjechał jako stypendysta do Paryża, gdzie pozostał już do końca życia. Zmarł 6 września 1876 roku.

Mimo wielu starań miasto chyliło się ku upadkowi. W 1836 roku rozebrano część murów miejskich z Bramą Opatowską, zamek popadał w coraz większą ruinę. Z raportu

o stanie miasta z 1839 roku dowiadujemy się, że w Bodzentynie zamieszkiwało 1171 osób, było 207 domów, 2 kościoły i bożnica, jedna szkoła elementarna, czternaście jarmarków. Brakowało jednak zakładów i fabryk.

Mieszkańcy Bodzentyna uczestniczyli w manifestacjach patriotycznych, wykazywali się dużą aktywnością patriotyczną przed i w okresie powstania styczniowego. Duszą tutejszej konspiracji byli dwaj wikariusze bodzentyńskiej parafii – ksiądz Izidor Ciągliński i ksiądz Antoni Omiński. Głosili ono płomienne kazania, kolportowali narodową literaturę i organizowali swoich parafian. Tutaj, w Bodzentynie w nocy z 22 na 23 stycznia 1863 roku rozegrała się bitwa. Na czele 100 powstańców z Bodzentyna stanął Stefan Bogdański. Dołączyło do nich 400 ludzi z Suchedniowa, pod dowództwem braci Dawidowiczów. Atak na rosyjskie wojsko stacjonujące w Bodzentynie zaskoczył wyborców, którzy w obawie przed dalszymi atakami wycofali się do Kielc. Opuszczając Bodzentyn podpalili go. W lutym tegoż roku przez Bodzentyn przemaszerowały oddziały polskie pod dowództwem generała **Mariana Langiewicza**, podążające z Wąchocka na Święty Krzyż.

22 stycznia 1864 roku w Bodzentynie, Naczelnik wojskowy województwa sandomierskiego, **Józef Hauke Bosak** zorganizował defiladę, której uczestniczyli przedstawiciele wszystkich stanów i wyznań. Radość nie trwała zbyt długo, powstańcy mogli się wycofać przed nadchodzącymi wojskami rosyjskimi. Za udział w powstaniu Bodzentyn zapłacił bardzo dużą cenę.

W **1870** roku Bodzentyn utracił prawa miejskie i stał się osadą. W tymże roku, w Bodzentynie mieszkało 1489 osób, w tym 428 Żydów. Zdecydowana większość mieszkańców zajmowała się rolnictwem. Rzemiosło rozwinęło się w niewielkim stopniu, a handel [w całości pozostawał w rękach ludności żydowskiej. Bodzentyn, podobnie, jak inne miasteczka w II połowie XIX wieku był skromny i ubogi.

W wyniku inwentaryzacji miasta, przeprowadzonej w 1860 roku, w Bodzentynie mieszkało 1300 osób, w tym 695 kobiet i 605 mężczyzn. Było 1128 osób wyznania rzymskokatolickiego i 172 osoby wyznania mojżeszowego. W miasteczku znajdowały się 192 domy, w tym 183 prywatne. 184 domów było drewnianych, 2 murowane jednopiętrowe i 6 murowanych parterowych. Brukowany był jedynie rynek i jedna ulica (na 20 wówczas istniejących).

W 1883 roku liczba mieszkańców wzrosła do 2016 osób, zaś na początku XX wieku ludność Bodzentyna liczyła 3029 mieszkańców, w tym 1263 Żydów.

W 1905 roku na bodzentyńskim rynku miały miejsce wystąpienia rewolucyjne członków Polskiej Partii Socjalistycznej. Manifestacja patriotyczna, która odbywała się na placu targowym zgromadziło się około 1000 mieszkańców, a manifestanci zwzywali do zjednoczenia się wszystkich Polaków w walce z zaborcami.

Mieszkańcy Bodzentyna pomimo sytuacji politycznej byli aktywnie społecznie. W **1904** roku została powołana do życia **Ochotnicza Straż Pożarna**. Na walnym zebraniu założycielskim, które odbyło się 30 maja 1904 roku pod kierownictwem ówczesnego wójty gminy Marcina Łubka zebrało się 73 mieszkańców, którzy na przewodniczącego stowarzyszenia wybrali sędziego gminnego Ksawerego Różyckiego, zaś członkami zarządu zostali Wacław Hubert i Józef Frycz. Naczelnikiem komendy wybrano Władysława Gąsiorowskiego, a jego zastępcą Franciszka Majewskiego. W **1909** roku powstało **Towarzystwo Pożyczkowo - Oszczędnościowe „Nadzieja”**, dająca początek Bankowi Spółdzielczemu.

W 1909 roku liczba ludności Bodzentyna wynosiła 3639 osób, z czego 2150 było katolikami, 1470 osób było wyznania mojżeszowego, 9 osób wyznania prawosławnego i 6 protestantów.

W latach 1914 – 1918 w Bodzentynie było 386 domów, szkoła, sąd pokoju, posterunek żandarmerii oraz izba dozoru bóżniczego. W **1914** roku 30 i 31 października gościł w Bodzentynie **Józef Piłsudski**, komendant Legionów Polskich. Jego pobyt upamiętnia tablica na organistowce przy ulicy Świętego Ducha.

20 czerwca 1917 roku w Bodzentynie wybuchł ogromny pożar, w wyniku którego spłonęło ponad 200 budynków wokół obu rynków. Spalił się kościół Świętego Ducha, dzwonnica, dach kościoła parafialnego, bożnica i budynki szkolne. W tym roku Bodzentyn dotknęła jeszcze jedna klęska – epidemia tyfusu plamistego. Po 1918 roku rozpoczęła się energiczna odbudowa, jednak zrujnowany i „schowany” wśród Gór Świętokrzyskich nie odzyskał już swojej dawnej świetności, pozostając skromną osadą rolniczą – handlową.

W 1925 roku mieszkańcy Bodzentyna zwrócili się z prośbą o przywrócenie praw miejskich, gdyż ich zdaniem fakt, że Bodzentyn jest tylko osadą hamuje jego rozwój. W uchwale zgromadzenie miejskiego wskazano, że Bodzentyn wraz z

Podzamczem wraz z leśnictwem liczył 4696 mórg. Na terenie Bodzentyna znajdowało się 470 domów, w tym 79 murowanych. Było 95 przedsiębiorstw handlowych, 6 młynów, cegielnia, 3 gręplarnie, zakład ślusarski, 8 zakładów kowalskich. Działały także: sąd, urząd gminy, straż pożarna, poczta, urząd leśny, 3 cechy, zakład ślusarski, dwie szkoły, bożnica, skład apteczny, aptek, 2 kasy oszczędnościowe i przytułek dla starców. Niestety usilne starania mieszkańców nie przyniosły oczekiwanego rezultatu. Mimo to Bodzentyn starał się utrzymać pozycję, W świadomości bodzentynian, jak również okolicznej ludności nadal był miastem.

W 1934 roku w Bodzentynie działały 194 warsztaty rzemieślnicze, 5 młynów, 2 cegielnie, olejarnia, farbiarnia, gręplarnia i rzeźnia. Między Bodzentynem a Suchedniowem, a potem Kielcami zaczęły kursować pierwsze autobusy. W latach 1929 – 1931 wydawana był Gazeta Bodzentyńska. Działał amatorski teatr, a od 1934 roku remiza strażacka była siedzibą kinoteatru „Raj”. W 1937 roku zakupiono radioodbiornik.

W 1939 roku ludność Bodzentyna wynosiła 3853 osoby, z czego 934 to Żydzi.. Głównym źródłem utrzymania ludności żydowskiej był handel i rzemiosło i wywierali oni wpływ w dwudziestolecie międzywojennym, jak i latach wcześniejszych na charakter Bodzentyna.

W Bodzentynie mieściła się siedziba gminy wyznaniowej żydowskiej, której również podlegali Żydzi z Suchedniowa (do 1934 roku), Ciekot i Mąchocic. Podczas II wojny światowej Niemcy utworzyli w Bodzentynie getto, w którym zgromadzili 700 osób. We wrześniu 1942 roku wszystkich Żydów wywieziono do getta w Suchedniowie, a następnie do Treblinki.

Bodzentyn, podczas II wojny światowej stał się ważnym miejscem ruchu partyzanckiego w Górach Świętokrzyskich, Działało tu wiele oddziałów partyzanckich, m.in. placówka „Zamek”, „Chłopcy z lasu” Euzebiusza Domoradzkiego pseudonim „Grot” oraz na pobliskim Wykusie Jana Piwnika „Ponurego”.

W odwecie za działalność partyzancką i pomoc ludności dla partyzantów Bodzentyn spotykały srogie represje. 1 czerwca 1943 roku Niemcy dokonali egzekucji na mieszkańcach Bodzentyna, mordując 39 osób. Spoczęli oni we wspólnej mogile na cmentarzu parafialnym. Pomnik dla pomordowanych na tejże mogile ufundowali mieszkańcy Bodzentyna oraz kanadyjska Polonia.

Po wybuchu II wojny światowej na terenie Bodzentyna staraniem miejscowych nauczycieli zostało zorganizowane tajne nauczanie w zakresie szkoły średniej. Na tajne komplety uczęszczało około 30 osób. Zajęcia odbywały się w różnych domach prywatnych, które często zmieniano celem zachowania całkowitej konspiracji. Młodzież składała egzaminy przed profesorami – konsultantami w Kielcach, wśród których był, m.in. Edmund Massalski

W styczniu 1945 roku dyrektor Antoni Waciński przystąpił do organizowania Prywatnego Gimnazjum Koedukacyjnego Towarzystwa „Oświata” w Bodzentynie, które wkrótce zostało upaństwowione. 1 września 1947 roku zostało utworzone Państwowe Liceum Pedagogiczne, a w 1956 roku zostało przekształcone w **Liceum Ogólnokształcące**. Nadanie imienia Józefa Szermentowskiego nastąpiło w 1983 roku, w 150 rocznicę jego urodzin.

Po wojnie liczba ludności Bodzentyna wynosiła 2530 osób. W 1950 roku Bodzentyn liczył 2820 mieszkańców, zaś w 1964 już 3000 osób.

W 1947 podjęto inicjatywę założenia Okręgowej Przetwórni Owocowo – Warzywnej „Owin”.

W 1948 roku zapadła decyzja o założeniu klubu sportowego z sekcją piłki nożnej. Nowo powstały klub przyjął nazwę **Ludowy Klub Sportowy Bodzentyn** i zaczął rozgrywać spotkania towarzyskie z zespołami z pobliskich miejscowości. W latach 60 – tych doszedł drugi członek „Łysica”. Barwami klubowymi LZS Łysica Bodzentyn były i są zielono – czarne.

W 1950 roku odbyło się próbné uruchomienie pieca cegielni. W tym samym roku powstała Spółdzielnia Tkactwa Świętokrzyskiego, która m.in. wykonywała zapaski regionalne, które stanowiły część stroju ludowego noszonego przez kobiety w regionie świętokrzyskim. **1 maja 1950** roku został utworzony **Świętokrzyski Park Narodowy** z siedzibą w Bodzentynie.

Po 1945 Bodzentyn, jak na dość małą miejscowość rozwijał się prężnie, będąc lokalnym ośrodkiem przemysłowym, handlowym i kulturalnym, dającym wielu mieszkańcom Bodzentyna i okolicznych miejscowości miejsca pracy. Nie odzyskał dawnej świetności, zachowane jednak zabytki przypominały o jego bogatej historii i sprawiały, że był ważny dla regionu.

30 czerwca 1988 roku decyzją Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, teren starego miasta wraz z zamkiem biskupim w Bodzentynie, w granicach gotyckiej linii murów miejskich zostały wpisane do rejestru zabytków, jako trwała ekspozycja będące jednym z najcenniejszych zespołów architektoniczno-urbanistycznych powstałych pomiędzy XIV a XVIII wiekiem.

1 stycznia 1995 roku Bodzentyn odzyskał prawa miejskie i znów stał się miastem.

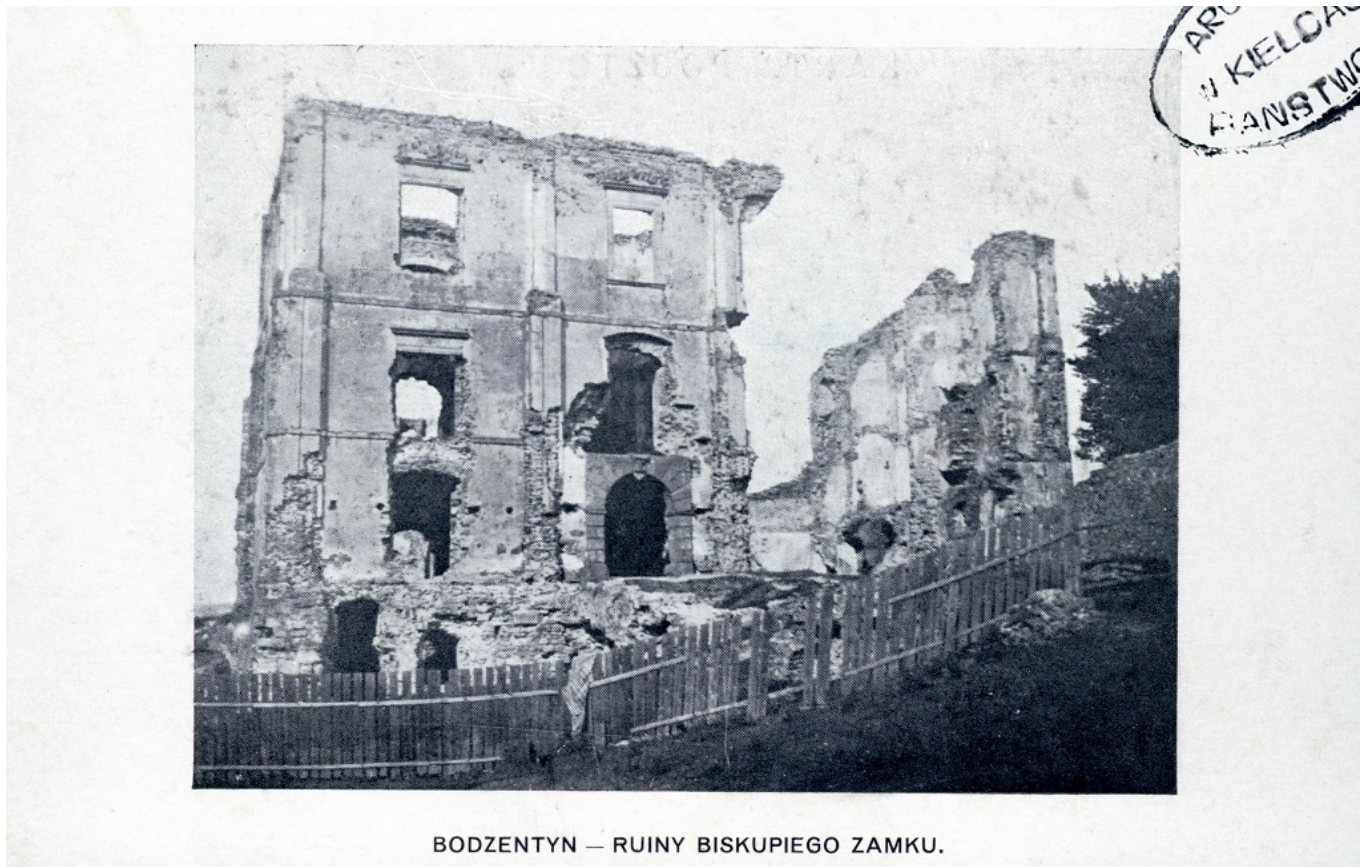
Źródło nr 1, wizerunek biskupa Bodzanty, domena publiczna

Kim był Bodzanta Jankowski?

Jakie miasto założył w 1355 roku?

Źródło nr 2, Bodzentyn - ruiny biskupiego zamku, Archiwum Państwowe w Kielcach, zespół archiwalny nr 664, Zbiór Edmunda Massalskiego z Kielc, sygn. 113, Bodzentyn. Album fotograficzny z rysem historycznym. Praca ofiarowana E. Massalskiemu przez Harcerzy z Bodzentyna, 1934 r.

Źródło nr 2, fragment murów miejskich Bodzentyna, Archiwum Państwowe w Kielcach, zespół nr 851 - Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Bodzentynie [1945 - 1952] 1954 - 1972 [1974], sygn. 67 - Fotografie wokół muru obronnego w Bodzentynie 1962, zdjęcie nr 83

Co dla Bodzentyna w latach 1368 – 1378 zrobił biskup krakowski Florian z Mokrska?

Jaka była długość murów miejskich okalających Bodzentyn?

Źródło nr 3, król Polski Władysław Jagiełło, portret namalowany przez Jana Matejkę, domena publiczna

Władysław Jagiełło (1386–1434)

Złamał potęgę Krzyżaków pod Grunwaldem w r. 1410
Unia Polski z Litwą w r. 1413 w Horodle. Odnawia
Akademię Krakowską.

W jakich dniach w 1410 roku król Władysław Jagiełło przebywał w Bodzentynie?

Kogo przyjmował na zamku biskupów krakowskich w Bodzentynie w 1410 rok?

Źródło nr 4: Kościół parafialny p. w. Wniebowzięcia NMP i Św. Stanisława b. m. w Bodzentynie widok od strony pld. - wsch., 2002 r.

Źródło nr 4: Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP i Św. Stanisława b. m. w Bodzentynie, Widok od strony zachodniej, 2002 r.

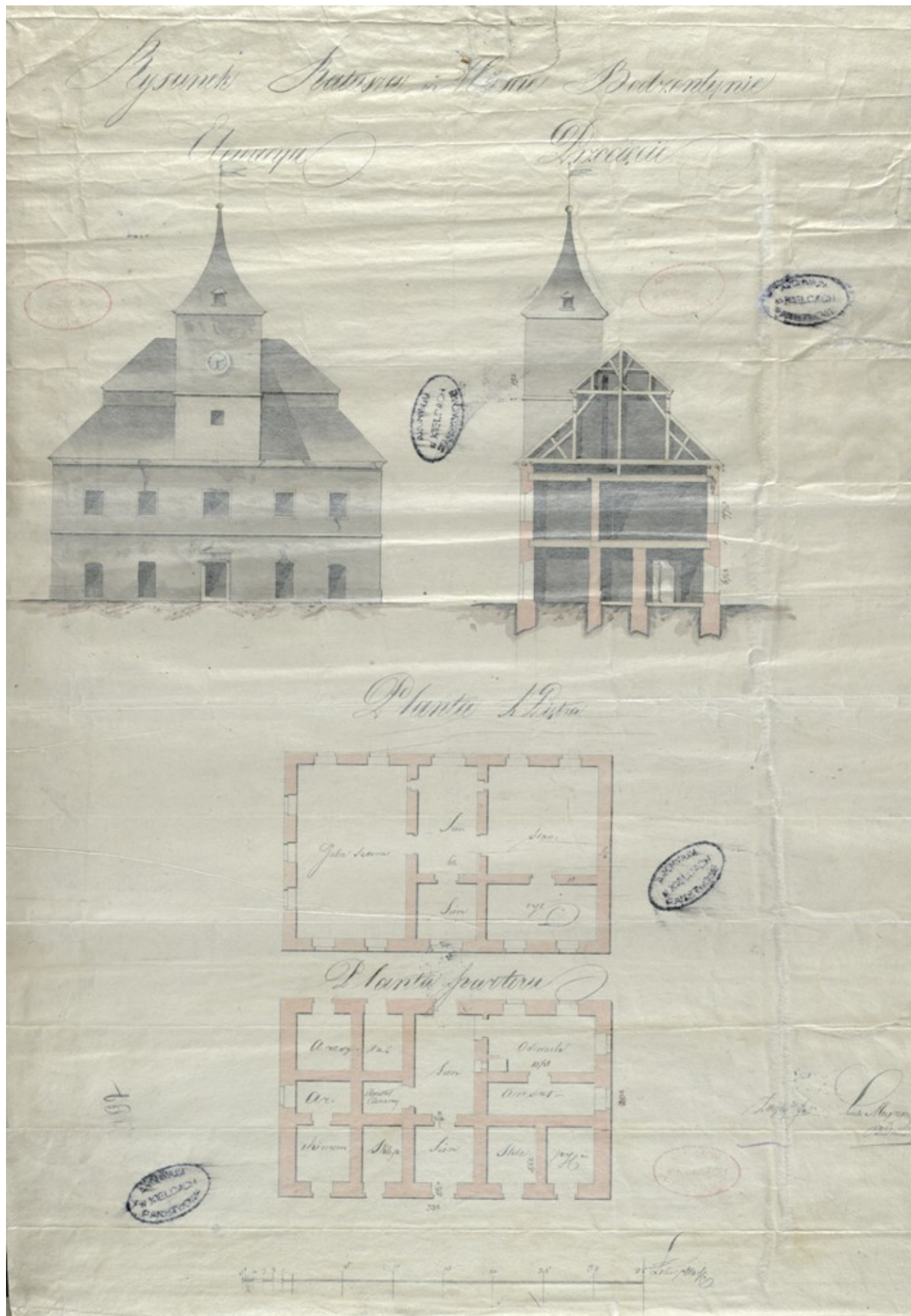

Kim był Zbigniew Oleśnicki?

W jakich latach trwała budowa kościoła parafialnego w Bodzentynie?

W którym roku powstał tryptyk bodzentyński i kto był jego fundatorem?

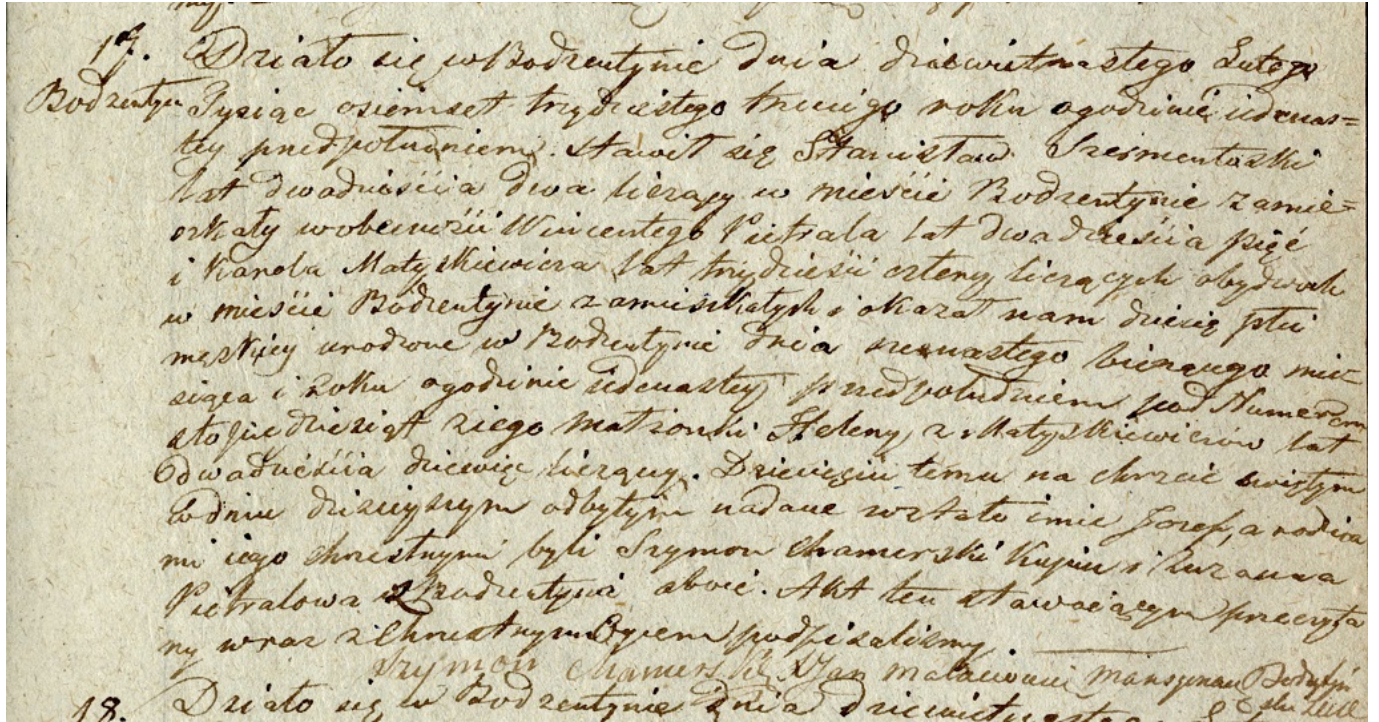
Źródło 5, Archiwum Państwowe w Kielcach, zespół archiwalny nr 1 - Rząd Gubernialny Radomski [1789] 1807 - 1866 [1886], sygn. 2137 - [Akta szczegółowe dotyczące się] Reparacji Ratusza w Mieście Bodzentyn 1818, 1841 - 1866

W którym roku biskup krakowski Andrzej Trzebicki ufundował ratusz w Bodzentynie?

W którym roku został rozebrany ratusz?

Źródło nr 6, Archiwum Państwowe w Kielcach, zespół archiwalny nr 74 - Akta Parafii Rzymskokatolickiej w Bodzentynie 1810 - 1917, sygn. 44 - Akta urodzeń, małżeństw i zgonów 1833 rok, akt urodzenia Józefa Szermentowskiego, numer aktu urodzenia 17

17. Dni 1to sie w Bodzentynie dnia dwunastego Lutego
 Rodziny Józef osiemset trzydziestego trzeciego roku ogodnie uduas-
 tety przedpotwierdzeniem. Stawit sie Stanisław Szermentowski
 lat dwadzieścia dwa laty w mieście Bodzentynie z amie-
 orkady wobecnosci Wincentego Pietrala lat dwadzieścia pięć
 i Kancela Matyszkiewicza lat trzydziestu osteny tyczący obywatela
 w mieście Bodzentynie z amieszkających i ożarot nam dzieć potu-
 mąstkiej urodzone w Bodzentynie dnia dwunastego bieżącego mie-
 sieca i roku ogodnie uduastety przedpotwierdzeniem przed Hmiedem
 stolice diecezji Riego matronki Heleny z Matyszkiewicz lat
 dwadzieścia dziewięć laty. Dzieciom temu na chrzcie świętym
 w dniu dzisiejszym odbyłym nadane zostało imię Józefa rodica
 mi jego chrześnymi byli Szymon Chamerowski kuzin i Kuzan
 Pietralowa z Bodzentyna abowie. Akt ten stawiający pniecyta-
 ny wraz z chrztem i ogien podpisali.
 Szymon Chamerowski Kuzan matrona Matyszkiewicz
 18. Dni 1to sie w Bodzentynie dnia dwunastego Lutego

W którym roku urodził się Józef Szermentowski, malarz pejzażysta?

Wymień trzy obrazy namalowane przez Józefa Szermentowskiego?

Źródło nr 7, Archiwum Państwowe w Kielcach, zespół archiwalny nr 1 - Rząd Gubernialny Radomski [1789] 1807 - 1866 [1886], sygn. 2148 - [Akta szczegółowe dotyczące się] Opisu historycznego Miasta Narodowego Bodzentyn 1820 - 1829, 1864 - 1866, str. 5

Czy są jakie Processa o Propinacye, o Przywileja i Fundusze Miastu służące, o granice lub tym podobne? Z kim? Kiedy są rozpoczęte, i do jakiego doprowadzone stopnia?	Jaka jest ludność Miasta			Jaki jest sposób utrzymania się Mieszkańców, czy Rzemiosła, Handel, lub też Rolnictwo?	Jaka jest ilość Domów.			Summa Assekuracyi ogółem w Towarzystwie Ogólnem.	Wiele wynosi Summa Assekuracyi ogółem w Towarzystwie Ogólnem.
	Chrześc. i Żydów.	Łatych Wyznani	w Ogóle.		Mirowanych.	Drewnianych.	w Ogóle.		
<i>Byłyby jakie processy, były żadnego Miasta, ani wiadomości Miasto nie posiada.</i>	1050	47	1100	<i>Sposób utrzymywania się Mieszkańców jest różnorodny, część z Rolnictwa, część z Rzemiosła.</i>	5	285	210	76350	

**Archiwum Państwowe w Kielcach, zespół archiwalny nr 101 - Starostwo Powiatowe Kieleckie I 1919 - 1939,
sygn. 109 - Akta dotyczące wydzielenia osady Bodzentyn
z gminy Bodzentyn i przemianowanie go na miast 1925 rok, str. 4**

41

1925 r.
19 kwietnia

Uchwała

Zgromadzenia wiejskiej osady Bodzentyn

1925 r. 19 kwietnia. Zebrani w dniu dzisiejszym w Urzędzie gminy Bodzentyn na uchwałę osadowego wzięli 162 osób, z ogólnej liczby 252 osób, mających prawo głosu mieszkańcy osady Bodzentyn pod przewodnictwem miejscowego sołtysa osady Bodzentyn Teofilu Maruszkiewicza jednomyślnie postanowili:

Ponieważ Bodzentyn posiada 1830 morgów 150 prętów ziemi i domów 430 liczy 3123 mieszkańców, od paru set lat był miastem. Dopiero wola osadów przemianowania go na osadę przez władze Rosyjskie stała się upadła i szczególnie po porażce w roku 1917 nie może się odbudować. Gdyż wchodzi w skład gminy wiejskiej, której łanami jej rozciąga się. Bodzentyn posiada wszelkie cechy miasta: ma dwa rynki i kilkadziesiąt ulic brukowanych, nie zalewne, soltargowice, posiada seminarjum Kawczyńskie, 7 klasową szkołę powszechną, dwa kościoły, straż ogniową, szpital polowy, pocztę, dwie apteki, stałego lekarza, zakłady przemysłowe, trzy młyny młynowe, z których dwa wałowe, dwa i jedna młyny wodne, stępy, jarmarki tygodniowe, cechy rzemieślnicze i t. p. Urządzenia. Wobec powyższych danych zebranie wiejskie mieszkańców osady Bodzentyn niniejszem postanawia prosić Radę Ministrów za pośrednictwem władz lokalnych o przemianowanie osady Bodzentyn na miasto, ewentualnie wydzielanie nowej jednostki gminy wiejskiej Bodzentyn, mającej na względzie przyszły rozwój i odbudowę zniszczonej i zaniedbanej osady, włączając przysiółki Bodzentyna: Dwie-Soldackie, Małe-Soldackie, Bodzentyn-Poduchowski, Bodzentyn-Prądkowy, Polowicki, Podzamcze-Bodzentynskie i Skardecznictwo Bodzentynskie.

Skatem niniejszy protokół uchwały zaakceptowany, przeczytany i podpisany został. Na oryginalnie podpisał 140 osób, Reszta uczestników zebrania osadowego nie podpisała niniejszej uchwały.

Przewodniczący zebrania osadowego H. Maruszkiewicz

Wiceprzewodniczący niniejszego odcisu stwierdzam

pisarz gminy

[Signature]

Nadmieniam, że niniejszą uchwałę są pewnie nie do dokonania zmian: w Bodzentynie,

Ilu mieszkańców liczył Bodzentyn w 1820 roku?

Ile było domów w Bodzentynie w 1820 roku? Ile domów drewnianych a ile było murowanych?

Ile mieszkańców liczył Bodzentyn w 1925 roku?

Ile domów było w Bodzentynie w 1925 roku?

Źródło nr 8, Reprodukacja obrazu Józefa Fąfarskiego (1909 - 1999), *Noc styczniowa 1863 roku w Bodzentynie*, umieszczona na stronie tytułowej książki Jana Kulpińskiego *Od miasteczka Bodzentyn do wsi Kutery*, Bodzentyn 2012

Kiedy odbyła się bitwa w Bodzentynie podczas powstania styczniowego?

Ilu mieszkańców Bodzentyna brało udział w bitwie? Kto dowodził mieszkańcami?

Źródło nr 9, Widok Bodzentyna z Góry Miejskiej, 2002 r.

W którym roku Bodzentyn utracił prawa miejskie?

W którym roku Bodzentyn odzyskał prawa miejskie?